

ВІДГУК

офіційного опонента С. І. Поповича на дисертацію В. В. Федорака "Історико-культурні засади становлення і розвитку етнотуризму в Україні 1991-2014 рр.

(на матеріалах Івано-Франківської області)", подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 - історія України

На сучасному етапі розбудови незалежної української держави все більшої актуальності набуває завдання вивчення вітчизняної історії, залучення широких верств населення до пізнання та збереження історико-культурної спадщини попередніх поколінь, зростання національної свідомості та патріотизму громадян, піднесення їх духовності. У реалізації цих важливих завдань беруть активну участь наукові установи, навчальні заклади, громадські організації, спілки, товариства, рухи. Дієвим засобом національно-культурного відродження України постає туризм, адже пріоритетною мотивацією туристичних подорожей і екскурсій завжди був і залишається інтерес людей до історії рідного краю, пам'яток минулого, етнографічних особливостей конкретних територій, народознавчих студій. Упродовж усіх етапів свого розвитку вітчизняний туризм активно взаємодіє з краєзнавчим рухом, у тому числі з його етнографічною складовою, що й створило передумови для виокремлення такого сегменту туристичної сфери як етнотуризм.

Оптимізація етнотуристичної діяльності на сучасному етапі потребує ґрунтовного наукового дослідження ефективних форм взаємодії туризму та етнографії, що практикувались у попередні періоди в різних регіонах України. У цьому контексті особливо цінний досвід було напрацьовано в такому розвиненому в туристичному відношенні регіоні як Прикарпаття.

Дисертаційне дослідження В. В. Федорака – це узагальнююча праця про формування історико-культурних засад становлення і розвитку етнотуризму на теренах Івано-Франківщини у 1991-2014 рр. Обрана дисертантом тема ще не була предметом поглибленого вивчення в історичній науці. Лише окремі її аспекти знайшли певне висвітлення у наукових напрацюваннях (історико-

культурний потенціал краю, формування мережі пізнавальних туристичних маршрутів і екскурсій, фестивальні заходи, діяльність музеїв та ін.). Відтак, заслугою автора рецензованої дисертації є узагальнення матеріалу, теоретичне осмислення проблеми, детальне висвітлення усіх її складових. Опубліковані результати дослідження дають можливість осмислити проблематику, становлення і розвитку етнічного туризму на Прикарпатті у роки незалежності та визначити історико-культурні засади цього процесу. Саме в цьому й полягає науково-теоретичне, громадсько-політичне та практичне значення дисертаційного дослідження В. В. Федорака.

Подану до захисту дисертацію виконано на кафедрі історії України ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" у рамках загальної наукової теми: "Історія Галичини нового і новітнього часу, історичне краєзнавство, музеєзнавство" (номер державної реєстрації 0115U001560), регіональної цільової програми "Культура Івано-Франківщини на 2011-2015 рр. і "Стратегії економічного та соціального розвитку території Івано-Франківської області до 2015 р."

Дотримуючись вимог МОН України до кандидатських дисертацій, автор подав до захисту типову працю, що має всі необхідні атрибути. У вступі обґрунтовано актуальність, наукову новизну та практичне значення дослідження, визначено його мету, основні завдання та методологічні засади.

Поставленої у дисертації мети – "здійснити комплексний аналіз історико-культурних засад етнотуристичної діяльності в Івано-Франківській області (1991-2014 рр.)" автор досяг через вирішення конкретних завдань, керуючись при цьому загальнонауковими принципами пізнання та користуючись конкретними методами історичного дослідження.

Структуру дисертації визначено поставленими дослідницькими завданнями, що відображають пріоритети, якими послуговувався автор у процесі відтворення результатів дослідження. Проте, прослідковується й певна деформація загальної архітекtonіки рецензованого дисертаційного

дослідження. Передусім, кидається у вічі певна невідповідність назви другого розділу назві та змісту його параграфів, спостерігаються певні розбіжності між назвою та змістом параграфів 2.1 і 2.2., дещо спрощеним є формулювання назви третього розділу.

Грунтовність дисертаційного дослідження В. В. Федорака визначається обширною джерельною базою: тематичні збірники документів, туристичні путівники, програми подорожей, походів і екскурсій, періодичні видання. Але головне – це опрацювання та систематизація автором значного масиву архівних матеріалів. У науковий обіг введено велику кількість архівних документів, переважна більшість з яких не публікувалася. Ретельне та критичне вивчення матеріалів дозволило автору сформулювати вагомі та достовірні положення дисертації та дійти аргументованих висновків. Вільне володіння документальним матеріалом свідчить як про фахову зрілість і високу наукову кваліфікацію В. В. Федорака, так і про відповідний рівень його дослідження. Опрацювання значного кола джерел дозволило дисертанту здійснити глибокий аналіз історико-культурних засад становлення і розвитку етнотуризму на теренах Івано-Франківщини упродовж 1991-2014 рр., а також дослідити низку конкретних питань, що складають основний зміст проблеми.

У дисертації аналізується стан наукової розробки проблеми. Автор відзначає наявність широкого кола публікацій з тематики дослідження. Історичні праці, що торкаються дисертаційної теми, розглядаються автором переважно в історіографічному плані й частково використовуються як джерело дослідження. Водночас, необхідно зауважити, що історіографічний огляд відзначається багатовекторним підходом. Тому дисертант не спромігся на узагальнюючий висновок щодо визначення тих аспектів проблеми, що не порушувалися в наукових публікаціях і потребують опрацювання.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації достатньо глибоко та переконливо обґрунтовані і у поданих формулюваннях не викликають заперечень. Достовірність отриманих наукових результатів

забезпечено, з одного боку, залученням великої кількості документального матеріалу, а з іншого – його критичним відбором і ретельним аналізом.

Зміст дисертації В. В. Федорака певною мірою навіть виходить за рамки назви. Закономірно приділяючи основну увагу аналізу історико-культурних засад становлення та розвитку етнічного туризму на Прикарпатті в період незалежності, дисертант відтворює цілісну картину суспільно-політичного життя в краї. Такий підхід, на нашу думку, цілком виправданий, оскільки дослідження загальних процесів необхідне для більш об'єктивного й адекватного відтворення специфіки тих питань, що перебувають у центрі наукових інтересів автора.

Фактичний матеріал подається у тісному зв'язку з авторським осмисленням і висновками. Не всі вони однаковою мірою важливі, проте є серйозною спробою увійти в сутність обраної теми. Таким чином формується зріла наукова думка, що ґрунтується на всебічному знанні предмету дослідження. Це надає дисертаційній роботі не тільки тієї багатоплановості, що необхідна для праць такого типу й характеру, але й наукової об'єктивності.

Наукова значимість і новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження В. В. Федорака полягає в тому, що вперше у вітчизняній історіографії здійснено класифікацію видів етнотуризму Івано-Франківської області, розроблено модель розвитку етнічного туризму в регіоні, використання якої дозволяє здійснювати компаративний аналіз застосування туристичних практик на різних рівнях їх часового відтворення. Науково значимим та інноваційним є напрацьований автором інтеграційний підхід до вивчення етнотуристичної діяльності на основі синтезу історико-культурної спадщини та сучасних форм туристично-екскурсійного обслуговування. Все це дало дисертанту можливість розглядати етнотуристичну діяльність на Прикарпатті в зазначений період як реальне історичне явище, дослідити його максимально конкретно, наближено до історичної дійсності.

Заслуговує схвалення чітка авторська позиція щодо ролі, місця та значення етнотуристичної діяльності у процесі виховання національної свідомості та патріотизму не тільки жителів краю, а й широкого загалу українців, які брали участь в етнотуристичних заходах на Прикарпатті.

Разом з тим, як і кожна самостійна дослідницька робота, що розглядає невіршені наукові питання, рецензована дисертація не позбавлена й окремих недоліків і до неї можуть бути висловлені певні зауваження та побажання.

На думку рецензента автору варто було б чіткіше визначити предмет дослідження.

Має місце перенасичення дисертації другорядним, аж занадто деталізованим матеріалом. Автор часто захоплюється розлогими описами численних фестивалів, громіздким переліком програм подорожей і екскурсій тощо. Особливо це прослідковується в параграфах 3.1 – 3.2. Натомість, бажано було б більше уваги зосередити на узагальненні матеріалу та формулюванні висновків до зазначених параграфів.

Подекуди в рецензованій дисертації трапляються легковажні, поверхові визначення та формулювання, автор аж надто вільно оперує такими сумнівними, з наукової точки зору, поняттями як "етнотуристична галузь", "етнотуристична сфера" та ін. Натомість, у Законі України "Про туризм" (1995 р.) з усіма наступними змінами та доповненнями етнотуризм навіть не розглядається як окремий вид туристичної діяльності.

Не можна також погодитись з твердженням дисертанта, що "складовою етнічного туризму виступає ... культурно-пізнавальний туризм" (С. 41), скоріше навпаки.

Бажано було б піднести рівень наукового редагування дисертаційного дослідження.

Безперечно, деякі висновки та пропозиції В. В. Федорака можуть викликати наукову дискусію, але очевидно, що започаткування такої дискусії варто віднести до числа заслуг дослідника.

Зазначені зауваження необхідно розглядати переважно як побажання для врахування автором у подальшій роботі. Вони не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, що є узагальнюючим завершеним самостійним дослідженням, виконаним на належному професійному рівні.

Дисертація В. В. Федорака "Історико-культурні засади становлення і розвитку етнотуризму в Україні 1991-2014 рр. (на матеріалах Івано-Франківської області)" є серйозним науковим дослідженням, яким здійснено внесок у вітчизняну історичну науку. Це цілісне самостійне дослідження, в якому вирішено важливу наукову проблему.

Практичне значення рецензованої дисертації полягає в тому, що теоретичні висновки, введений до наукового обігу документальний матеріал сприятимуть написанню узагальнюючих праць з історії становлення та розвитку вітчизняного етнотуризму, можуть бути використані при підготовці нових навчальних і методичних посібників, складанні спеціальних курсів для студентів вищих навчальних закладів.

Зміст дисертації викладено у логічній послідовності. Науково-довідковий апарат оформлено відповідно до вимог МОН України. Основні положення та висновки дослідження виносилися на обговорення низки міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференцій.

Мети дисертаційної роботи досягнуто, поставлені дисертантом наукові завдання реалізовано. Автореферат розкриває методику дослідження, відображає основний зміст роботи. Положення та висновки рецензованої дисертації повністю відображено у публікаціях автора. Все це дає підстави вважати автора сформованим дослідником, який володіє необхідним історичним інструментарієм, навичками науково-дослідницької та пошукової роботи.

За своїм теоретико-методологічним і науковим рівнем, новизною постановки та вирішення дослідницьких завдань дисертація В. В. Федорака "Історико-культурні засади становлення і розвитку етнотуризму в Україні 1991-

2014 рр. (на матеріалах Івано-Франківської області)" відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Офіційний опонент

кандидат історичних наук

С. І. Попович

Підпис гр. Попович С. І.

ЗАСВІДЧУЮ

200 р.

Начальник
відділу кадрів

С. С. Степаненко

Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника
Вх. ИДОР № 03.02.11/218
10 66 2016 р.